

МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ НА СВІТОВИЙ РИНОК ПРАЦІ

Дослідження сучасних міграційних процесів розпочинається з аналізу їх кількісних та якісних характеристик, динаміки соціально-демографічних і вікових характеристик мігрантів із прогнозуванням напрямів міграційних потоків та їх інтенсивності. В умовах поглиблення євроінтеграційних процесів та інтеграції України до світового ринку праці вимагає аналізу зовнішня трудова міграція до країн Європейського Союзу із визначенням її впливу на розвиток української економіки.

Провідні економічні центри світового масштабу стали потужними осередками, які приймають працівників. В умовах глобалізації такий стан речей дедалі більше сприяє поглибленню різниці економічного розвитку розвинутих і економічно відсталих країн. Глобалізація сприяє диференціації трудових ресурсів за ступенем фахової підготовки із концентрацією найбільш кваліфікованих кадрів у країнах з розвинутою ринковою економікою.

Конкурентна боротьба на ринку праці відбувається й під впливом зобов'язань роботодавців, обумовлених соціальною політикою держави. Соціальний захист кваліфікованих працівників найчастіше сприймається як засіб збереження і поліпшення трудових ресурсів. Водночас грошові виплати робітникам низької кваліфікації підприємці намагаються усіляко оптимізувати у бік мінімізації. Разом з тим, через приплив працівників із-за кордону, частина яких працює без офіційного працевлаштування, для роботодавців відкривається можливість використання кваліфікованої робочої сили із порівняно меншими виплатами зарплатні за уникнення будь-яких соціальних виплат. А спроби державних органів упорядкувати приплив мігрантів можуть наштовхуватися на протидію з боку підприємців, зацікавлених у використанні дешевої робочої сили. Для переважної більшості роботодавців використання трудових мігрантів є

одним із важливих засобів скорочення видатків. І що коротшим є цикл виробництва або що тяжчими умови праці, то більш високим зазвичай залишається рівень зацікавленості підприємств у використанні праці мігрантів. Це обумовлено прагненням прискореного отримання прибутків за низького рівня зацікавленості в збереженні працівників через високу їх пропозицію на ринку праці. Водночас роботодавці намагаються виділити серед маси мігрантів найбільш кваліфікованих фахівців для подальшого їх закріплення на робочому місці. Отже, не вкладаючи коштів у підготовку фахівців, відкривається можливість акумулювання на виробництві чи у сфері послуг спеціалістів із високим рівнем кваліфікації [1, с. 24].

В умовах недостатнього зростання виробництва та існування безробіття, еміграція не створює значних загроз. Відповідно, нинішні дефіцит кадрів в Україні через еміграцію поки-що має докритичний характер:

- нині спостерігається перенасичення ринку праці через недостатнє зростання української економіки (відповідно, невеликої пропозиції робочих місць);
- значна кількість мігрантів – це жителі східних областей, зокрема з територій ООС, яким український ринок і держава не можуть забезпечити необхідну зайнятість;
- частка емігрантів, яка на постійній основі виїхали з України, покривається іммігрантами;
- незважаючи на те, що масштаби міграції досить великі (навіть за офіційними даними), необхідно зауважити, що вона має сезонний характер.

З іншого боку, в основному хоч сезонно і виїжджає низькокваліфікована робоча сила, проте у вихідному міграційному потоці присутня істотна частка висококваліфікованих емігрантів. Така ситуація створює асиметрії українського ринку праці і є дійсно критичною.

Водночас, не вдасться уникнути не тільки виїзду простої робочої сили, а й «відпливу умів», причому в багатьох випадках безповоротного. Навіть у галузях економіки України, які найбільш динамічно розвиваються (де відкрито

найбільшу кількість вакансій і де їх не можуть закрити відповідними кадрами), відчувається дефіцит співробітників. Наразі терміново потрібні технічні службовці, керівники, кваліфіковані робітники з інструментом, робітники з обслуговування, експлуатації та контролю за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин. Економічні й професійні мотиви «відпливу умів» полягають у незадоволені спеціалістів не тільки матеріальним станом, а й своїм статусом у суспільстві, низьким соціальним престижем, неможливістю сповна реалізувати творчі можливості.

В свою чергу, відтік молодого покоління, старіння нації і зменшення кількості економічно активного населення – це послаблення передумов (ресурсів) для майбутнього швидкого економічного зростання. При цьому, зростати українській економіці необхідно динамічніше, зважаючи на обраний курс на зближення з країнами ЄС. Але, як показує практика останніх років, розрив з ними щорічно лише збільшується. Таким чином, розірвати замкнуте коло «браку економічних перспектив та міграції» важко і, напевно, буде ще складніше. Іншими словами, в реаліях України, лише економічні стимули здатні затримувати кадри на її території [2].

Проблема міграції привертає до себе пильну увагу вчених і громадськості через те, що наслідки міграційних процесів здебільшого негативні, аніж позитивні. На нашу думку, для того, щоб уникнути негативного впливу міграції на економічне зростання в довгостроковій перспективі, Україні потрібні інвестиції в підвищення ефективності праці. Це дасть змогу підвищити реальну зарплатню всередині країни та зробити міграцію менш привабливою альтернативою. Для більш детального аналізу причин та наслідків масової міграції охарактеризуємо головні чинники масової еміграції (рис. 1).

Враховуючи головні чинники масової міграції, на нашу думку, необхідним є конкретизація факторів міграції населення з урахуванням тенденцій світового розвитку, визначення та групування головних факторів міграції сьогодення, виокремлення основних факторів зовнішньої та внутрішньої міграції. Міграція населення сьогодні – складне суспільне явище, яке зумовлюється різними за

своєю природою факторами, сукупністю достатньо загальних і глибоких причин, специфічних для явища міграції.

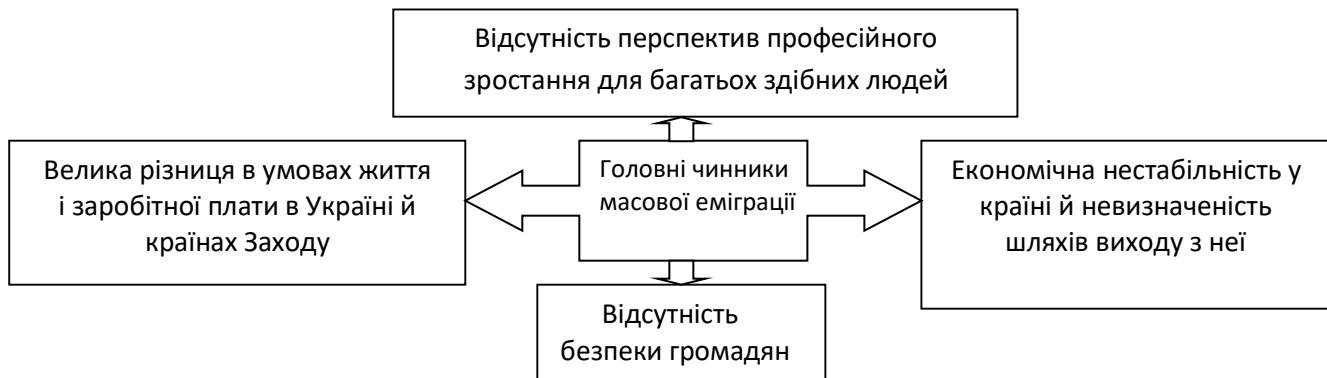

Рис. 1. Головні чинники масової еміграції

Примітка: систематизовано автором на основі [3].

Існує значна кількість класифікацій факторів міграції населення. З огляду на умовність будь-якої класифікації їх можна поділити на: суб'єктивні (психологічні) та об'єктивні (природні та суспільні); фактори, які не піддаються управлінню (географічне положення та природні умови); підлягають лише опосередкованому управлінню (рівень економічного розвитку території, наявність соціальної інфраструктури, склад населення). Також виділяють фактори, що відносяться до розвитку людини (її соціальний розвиток і природний рух населення), і фактори, що відносяться до розвитку умов її життя (природно-географічні, економічні, характер суспільних відносин, рівень розвитку культури та охорони здоров'я). Крім того, виокремлюють постійно діючі (природні умови, транспортно-географічне положення), тимчасові (генетичний, етнічний та демографічний склад населення) та змінні (економічні) фактори [4].

Підсумовуючи зазначимо, що фактори міграції діють не ізольовано, а в сукупності, лише міняючи свою значущість у різних місцях і в різний час, хоча їх сукупність у всіх випадках може розрізнятися. Виняток становлять лише примусові міграції, де домінуючим, частіше єдиним, виступає правовий фактор. На рішення людей емігрувати впливає цілий конгломерат мотивів і факторів: демографічного

розвитку країни, особистих і сімейних обставин громадян, матеріального і культурного рівня життя, соціально-політичної ситуації в країні, економічної кон'юнктури та ін. Від них залежить критерії, за якими можна класифікувати окремі види та форми міграції.

Список використаних джерел:

1. Малиновська О. А. Міграційна ситуація та міграційна політика в Україні / Нац. ін-т стратег. дослідж. Київ, 1997. 68 с.
2. Тарасенко К. М. «Відплив умів» як головна проблема розвитку сучасної науки. Перспективи розвитку сучасної науки : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 29-30 верес. 2017 р.) : у 2 ч. Херсон : Видавн. дім «Гельветика», 2017. Ч. 2. С. 36-38.
3. Населення України. Трудова еміграція в Україні. Київ : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В.Птухи НАН України, 2012. 233 с.
4. Переведенцев В. И. Методы изучения миграции населения / АН СССР, Ин-т международного рабочего движения. Москва : Наука, 1975. 232 с.

Антонюк Роман Станіславович

*Завідувач сектору інформаційної безпеки та довідкового забезпечення
РСЦ МВС в Тернопільській області*

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННИХ СЕРВІСІВ ТА ПОСЛУГ В СИСТЕМІ МВС УКРАЇНИ

МВС України у своїй діяльності активно продукує розвиток надання адміністративних послуг он-лайн через офіційні сторінки МВС та координуваних органів. За останні роки було розроблено та впроваджено низку е-сервісів та е-послуг, які надають змогу отримувати необхідні документи та інформацію з реєстрів у цілодобовому режимі, не виходячи із власного кабінету, тим самим ефективніше плануючи та використовуючи власний робочий час.